

Sophie Daull
Mijn gevlogen kind

Het hartverscheurende
verhaal van een moeder die haar
zestienjarige dochter verliest

ROMAN

SOPHIE DAULL

Mijn gevlogen kind

Vertaald door Félice Portier

Uitgegeven door Xander Uitgevers BV
Hamerstraat 3, 1021 JT Amsterdam

www.xanderuitgevers.nl

Oorspronkelijke titel: *Camille, mon envolée*
Oorspronkelijke uitgever: Éditions Philippe Rey

Vertaling: Félice Portier

Omslagontwerp: Studio Marlies Visser

Omslagbeeld: Hollandse Hoogte

Auteursfoto: Dominique Journet-Ramel

Zetwerk: Michiel Niesen, ZetProducties

Copyright © 2015 Éditions Philippe Rey

Copyright © 2016 voor de Nederlandse taal:

Xander Uitgevers BV, Amsterdam

Deze uitgave is tot stand gekomen in overeenkomst
met Éditions Philippe Rey, Frankrijk, door bemiddeling
van L'Autre agence en 2Seas Literary Agency

Eerste druk 2016

ISBN 978 94 0160 498 7 | NUR 302

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te traceren.
Mocht u desondanks menen rechten te kunnen uitoefenen,
dan kunt u contact opnemen met de uitgever. Niets uit deze uit-
gave mag openbaar worden gemaakt door middel van
druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor mijn moeder

*We kunnen niet voorkomen dat de vogels
van verdriet boven ons hoofd cirkelen. Wel kunnen
we voorkomen dat ze nesten bouwen in ons haar.*

Chinees gezegde

HAUTE-MARNE

donderdag 9 januari 2014

Je bent precies een week begraven.

Zonder je hart, zonder je hersenen. Die worden onderzocht op de afdeling pathologie van het Pitié-Salpêtrière-ziekenhuis.

Liefje, ik schrijf je vanuit Maison Laurentine.

Je bent hier maar één keer geweest, met Allerheiligen, ik denk dat je toen veertien was.

Je at tarte tatin en dronk ingewikkelde thee en hoorde aan hoe wij volwassenen de ondergang van de wereld bespraken. Je verveelde je dood, zoals je sinds enkele jaren altijd deed als je alleen met ons op vakantie was.

Ik heb deze plek uitgekozen om de paar regels die papa en ik vijf dagen na je dood in een blauw schrift hebben gekrabbeld in het net over te schrijven en te vervolgen. Op 28 december ben ik in dit schrift begonnen, in Criel-sur-Mer, in het bad van de hotelkamer die Carole me had aangeboden. Het schrift lag dub-

belgevouwen op mijn knieën, het papier werd poreus door de damp en de pen haperde. Ik dacht vooral aan jou, hoe je uren in bad lag te lezen, zelfs als het water al afgekoeld was. Het schrift is van het merk Oxford, de kaft is geplastificeerd maar zonder spiraal, zoals jij die het liefst had. We hadden het een paar uur eerder onderweg naar zee gekocht, bij een kruidenier in een Picardisch dorpje. Het dorpje heette, en heet nog steeds, Crève-cœur: hartzeer.

Vanuit mijn hartzeer ga ik dit doen, je dood, je ziekte, je doodsstrijd beschrijven. Van donderdag 19 tot maandag 23 december, vier dagen, ze waren zomaar voorbij. Ik ga gedetailleerd verslag doen van je strijd, je gevecht, je blitzkrieg, omdat je in deze periode van koorts en pijn verdomme zo sterk bent geweest. Je verdient een medaille, een oorlogskruis.

Het is een totaal absurd verslag, omdat ik het aan een dode richt. Ik spreek je aan, noem je mijn liefje, terwijl je me niet meer hoort. Totaal absurd ook omdat ik je natuurlijk nooit zal vergeten. Maar ik ben het je verschuldigd. Je hebt zo kort geleefd dat de laatste vier dagen van je leven wel een memorabele beschrijving verdienen. En ik verveel me zonder jou, zonder je te schrijven. We schreven elkaar voortdurend, brieven, sms'jes. Ik beloof je dat ik mijn woorden met alle macht zal ontdoen van de kleverige stroop van rouw, van hoogdravende poëzie of huilerige klaagzang. Ik ga je leven hierna inwijden met een pen die ik doop

in de inkt van je wijd geopende blik: eerlijk, oprecht,
helder.

Ik begin.

Donderdag 19 december

Het laatste beeld dat ik van jou heb als rechtopstaande jonge vrouw, is in het theater van Montreuil, voor de ingang van de zaal waar je samen met Baptiste, Diane en andere vrienden van je toneelclubje op me stond te wachten. Je maakte je los uit de groep tieners en met je zo herkenbare ongedwongenheid kwam je ons volwassenen, je moeder en haar twee vriendinnen, tegemoet: dag dag, een tedere omhelzing, je zachte glimlach, beleefd en intens, enkele woorden van een welopgevoede jonge vrouw, een compliment over de jas van Christine G., mijn trouwe bondgenoot. We gingen naar de voorstelling van een Grieks gezelschap: *Late Night*. Too Late eigenlijk. Het was jouw Last Night, en niemand die dat wist. We hadden apart gereserveerd, we zaten niet bij elkaar, en ik vond het fijn om je een paar rijen lager van opzij te bekijken, tot de zaal donker werd. Na afloop ben ik met mijn vriendinnen wat gaan drinken en bleef jij bij het debat. We kwamen ongeveer tegelijk thuis. Je had een beetje hoofdpijn en voelde je koort-

sig, maar je wilde per se nog even napraten. Je was enthousiast, het stuk liet je niet los, je neuriede aan een stuk door de wals van de geluidsband, je wilde de volgende dag nog een keer gaan, Baptiste kon aan gratis kaartjes komen, en dan nog een avondje met Baptiste, hè? Was je niet een beetje verliefd? Je zei *'Pfff, waar slaat dat op!'* en sloeg je ogen op. Ik heb voor de zekerheid je temperatuur opgenomen. Je ging naar bed met 38° en een zwaar hoofd. Je bent nooit meer opgestaan.

HAUTE-MARNE

vrijdag 10 januari

Ik klamp me vast aan het blauwe schrift.

Er klopt weinig van de sombere chronologie, de herinneringen liggen volledig overhoop, emoties winnen het van feiten die het verhaal ten goede komen, het is een grote brij. Het blauwe schrift begint bijvoorbeeld met:

Me de dag herinneren waarop ze zei:

'Mama? (stilte) Ik hou van je.'

*Dat was die zaterdag geloof ik, alsof een ander
dat wat kan schelen.*

Maar ik hoorde dat dus een paar uur voor je doodging. Ik antwoordde: 'Ik hou ook van jou, liefje. Je moest eens weten hoeveel.' En op datzelfde moment werd ik overvallen door een macaber voorgevoel, alsof ik wist dat ik deze woorden voor de laatste keer hoorde, alsof ik pijn voelde op een plek die ik nooit eerder ontdekt

had, of die ik sinds lange tijd vergeten was, sinds mijn twintigste, toen ik nog de dochter van mijn moeder was en zij doodging. Mijn gestorvenen.

Ik ga verder met het verslag, de kroniek van je dood.

Vrijdag 20 december

De koorts is vanmorgen niet gezakt, ik moet je ziek melden voor vandaag, en waarschijnlijk ook voor morgen, de laatste schooldag voor de vakantie. De secretaresse die ik aan de telefoon krijg zegt: ‘Wens haar veel beterschap, hopelijk is ze met kerst beter...’ Zo is dat. Ik sms’te Diane voor je huiswerk. Ze zei dat je je de vorige dag in de kantine al duf voelde, en dat natuurlijk jij het weer presteerde om met kerst ziek te zijn!

Om elf uur ging ik naar *Proteus* van Paul Claudel, een stuk dat werd opgevoerd door de studenten van Christine, mijn trouwe bondgenoot van de toneelschool. Het was best goed. Je zou het mooi hebben gevonden. De lunch daarna met Christine heb ik afgezegd omdat je ziek was. Omdat ik liever dicht bij jou was. Maar aangezien ik toch in Montorgueil was ben ik nog wel even omgelopen voor een stuk foie gras bij de winkel die onze vriend Dom zo had aanbevolen. Terwijl ik voor de etalage met keukengerei en

restaurantbenodigdheden stond, dacht ik even aan je grootvader, onze lieve Papoune, aan het kerstcadeau dat ik dit jaar voor hem gekocht zou hebben als dit niet de vierde kerst zonder hem zou zijn. Negentwintig jaar zonder mijn moeder, vier jaar zonder mijn vader... Ach wat maakte het uit, ik had immers nog een eeuwigheid met jou. De gedachten aan mijn doden werden net iets milder. Ik heb vier uur in jouw nabijheid verspild voor Claudel en een stuk foie gras.

Rond drie uur was ik weer thuis, en daar ben ik gebleven. Om je te verzorgen, overdag, 's nachts, je te baden, je lippen te bevochtigen, vlechten te leggen in je haar dat aan je gezicht plakte van het zweet, je een schone pyjama aan te trekken, je temperatuur op te nemen, je naar de wc te brengen, je overeind te helpen voor een slokje water, wat eten, een tablet, en om je zo mogelijk wat afleiding te bezorgen... Je kreeg al heel snel afschuwelijke koortsstuipen. Je pijn nam met het uur toe. Bij elke beweging schreeuwde je het uit en vertrok je gezicht van de pijn... Ik heb de huisarts gebeld. Overgeven? Nee. Diarree? Nee. Hoofdpijn? Nee. Keelpijn? Nee. Bloed in de urine? Nee. Geen zorgen, mevrouw, het is griep. Paracetamol. We komen niet langs... Later, hetzelfde gesprek met de arts van de spoedeisende hulp, die ik smeekte om langs te komen. Geen zorgen, zei de arts aan de telefoon. Het is griep, dat heerst momenteel. Paracetamol. We komen niet langs.

Vrijdagmiddag hebben we grote schoonmaak gehouden in je kamer. Alsof we vooruitliepen op het definitief uitruimen ervan. Zo bizar achteraf gezien... Ik dacht dat ik veel tijd in deze kamer zou doorbrengen: om je te verplegen, te verzorgen, voor te lezen... dus kon hij maar beter opgeruimd zijn! Ja toch? Je kamer was een enorm vieze bende. Ik heb de prullenbakken leeggegooid, gestofzuigd, je kleding opgeruimd, je schoolspullen opgeborgen... Ik herinner me dat ik al een paar dagen op je mopperde omdat het jouw beurt was om de wastafel schoon te maken en jij je steeds aan je taak onttrok. Toen ik het die middag zelf deed, had ik weer zo'n macaber voor gevoel, zoals ik dat in die dagen van pijn twee of drie keer heb gehad. Ik keek naar het rommelige plankje boven de wastafel: je open tube tandpasta, je potjes crème zonder deksel, je roestige armbandjes. En ik herinner me dat ik een visioen had van een leeg, opgeruimd plankje, zonder jouw spullen. Om dat beeld te verjagen riep ik je vanuit de badkamer toe: 'Nou goed gedaan hoor, je bent weer onder je corvee uitgekomen!'

Die dag kreeg ik ook het sms'je over de geboorte van Charlie. Dolblij haastte ik me naar je kamer: 'Liefje, ik heb nieuws! Raphaële heeft een baby! Het is een meisje! Ze heet Charlie.' Je glimlachte zwakjes, hield je hoofd een beetje scheef en zei: 'O echt?... Wat mooi, Charlie, apart voor een meisje, maar mooi...' Ik ben blij dat je dit nieuws gehoord hebt voor je doodging.

Ik ben blij dat er een kind is geboren terwijl jij zonder dat jij het wist doodging.

Zaterdag 21 december

De dag dat ik een matras op je matras heb gelegd. Je had overal zo veel pijn dat de spiralen in je matras als messen aanvoelden. De oplossing van supermama: een matras op je matras. Ik haalde het matras waar je vriendinnen altijd op logeren van zolder en heb de zachtheid verdubbeld, voor jou, voor je vreselijk zere lijf. Maar daardoor hadden we geen logeermatras voor Tantine, die met oud en nieuw wilde blijven slapen. Tantine, je tante Delphine, mijn lieve zus. Dus heb ik een matras van onze buurvrouw Sylvie gestolen, die net met haar familie op skivakantie was. Ik had de sleutel omdat we op haar kat pasten. Dat blauwe matras heeft tot de woensdag na jouw dood in de achterbak van de auto gelegen. We hebben het braaf bij de eigenaar teruggebracht, tussen twee afspraken met begrafenisondernemers door. Haar kat, Zlat genaamd omwille van de voetbal, zijn we nooit vergeten te voeren. Dat kleine beestje dat op zijn brokjes wachtte terwijl jouw Choco Pops in de kast lagen te beschimme-

len, zorgde er misschien wel voor dat we ons toch aan de kant van het leven bleven scharen.

HAUTE-MARNE

zaterdag 11 januari

De mist trekt vandaag niet op. In de grijze nevel die boven de weilanden hangt menen we de silhouetten van herten, reetjes te ontwaren. Zinsbedrog waarschijnlijk. Of jij die bij ons langskomt.

In het blauwe schrift staan een paar lijsten opgesteld. Lijsten zijn altijd zo veelzeggend.

Tijdens die vier dagen dat ik je verzorgd heb, heb je dit gegeten: een halve appel, geschild en in smalle partjes, een half bakje yoghurt, een halve kom puree en een beetje bouillon, de befaamde lettervermicelli kreeg je niet weg en bleef onder in de kom liggen.

Tijdens die vier dagen dat ik je verzorgd heb, heb ik je dit voorgelezen: een krantenartikel over politicologie, de eerste akte uit *Bons Enfants* van Comtesse de Ségur en een paar bladzijden uit *Artemis Fowl*. Maar het lukte me niet echt om je zinnen te verzetten, waar-

schijnlijk was je zo uitgeput dat niets je nog kon afleiden van de pijn. Je sliep niet meer. Telkens als ik je kamer binnenliep, overdag, 's nachts, hoopte ik dat je lag te dommelen, je aan het opladen was, maar je lag altijd strak voor je uit te staren om geen sprankje van de energie te verkwisten die je nodig had om tegen de pijn te vechten, in leven te blijven. Of misschien was je toen al bang om in te slapen, om niet meer wakker te worden.

Tijdens die vier dagen dat ik je verzorgd heb, lag je te ijlen van de koorts. In het blauwe schrift heb ik een lijst opgesteld van alle onsamenhangende dingen die je zei. Inmiddels kan ik er met papa en Delphine af en toe om lachen, en toen trouwens ook soms, zo grappig was die ernstige blik waarmee je de grootste onzin uitkraamde terwijl je lag te koken van de koorts.

Tegen papa zei je: 'Dat is weer zo'n streek van die communisten!' Hij zei tegen jou: 'Je bent in de war', en jij antwoordde: 'Ik snap mezelf heel goed...'

Vaak zei je: 'Wat een waardeloze regisseur!' of 'Dit stuk is echt heel slecht!' Je sprak veel over toneel, waarschijnlijk vanwege je laatste avond als staande jonge vrouw bij het stuk van de Grieken. Waarschijnlijk ook omdat ik de laatste tijd vaak op tournee was, en omdat ik je altijd duizenden anekdotes uit de kleedkamers en de coulissen vertelde, je kon daar nooit genoeg van krijgen. Maar nu leek het alsof je het gevoel had dat

de schrijver zijn personages niet meer zo goed de baas was, dat zijn verhaal volledig uit de hand liep...

Toen ik op een middag op je kamer cadeaus inpakte om je wat afleiding te bezorgen en om niet te veel achter te raken op de verplichte kerstplanning, zei je tegen me: 'Je moet mij met cadeaupapier inpakken, mama. Pak me in met cadeaupapier...' Ik moest erom lachen maar tegelijkertijd bracht het me ook vreselijk in de war. Alsof ik weer zo'n macaber voorgevoel had. Jij, mijn cadeau, verpakt in een lijkwade...

Je vertelde ook iets ontzettend onzinnigs over een lerares... dat als ze dit zei je dat deed, want 'dan hoefde je niet in de rij te staan'.

De laatste dag was je zo verstijfd door de pijn dat je helemaal niet meer kon ontspannen. Je handen waren helemaal verkrampd, je vingers stonden zo krom als krabbenpoten, je schouders waren hoog opgetrokken... Tegen Delphine en mij zei je: 'Haal die klauwen eraf!' en toen je doorhad dat je lag te ijlen zei je met vrijwel je laatste glimlach: 'Edward Scissorhands...'

En in je laatste uren zei je: 'Gaan we naar huis, mama?' Ik zei daarop: 'Maar je BENT thuis, schatje...' Dat dacht ik echt, dat je thuis was, veilig in je bed, in mijn armen...

Tijdens die vier dagen dat ik je verzorgd heb, heb ik je voor het eerst zo lang zonder je bril op gezien. Dat had je met je vader gemeen, zo vader, zo dochter, de eerste handeling van de ochtend, de laatste handeling van de

avond: je bril opzetten/afzetten. Die strandde dan ergens tussen de muur en het matras, op een berg van boeken, papieren zakdoekjes met opgedroogd snot en pennen die het niet meer deden. Maar nu slingert je bril al drie lange dagen bij je hoofdeinde, alsof je bestaan al voor het ten einde is een laatste spoor nalaat. Je las niet meer, keek niet meer op je computer, sloot je af voor de sms'jes van je vrienden, net als Duimelijntje uit *De wereld onder de duim* van Michel Serres, het boek dat we net samen besproken hadden. Ik bestudeerde je naakte ogen, zo blauw, zo perfect getekend, je lichte blik, zo zacht, gefocust op het besparen van je lijden. Je blik zonder glazen.

Later, een paar dagen na je dood, zat papa aan mijn hoofdeinde. Ik was er heel slecht aan toe, waarde rond in een duister gebied waar een weerzien met jou in de dood een reële mogelijkheid werd. Het was nacht, hij had zijn bril al afgezet, klaar om naar bed te gaan. Zijn ogen waren ook naakt, blauw, zonder glazen. Ik zie ze maar heel zelden zo, net als bij jou. Hij boog zich over me heen, ongerust, en vreesde echt voor mijn leven. Maar ik dacht dat ik jou zag. Het enige wat ik in het brilloze gezicht van je vader zag waren jouw ogen. Ik kermde tussen twee snikken door dat hij veel te veel op jou leek, dat het onmogelijk was dat die grote ogen van jou me niet-begrijpend aanstaarden. Ik noemde hem Camille. Hij wilde 112 bellen...